

Два колонијална писца – један новинар, и једна књижевница – писали су о хапшењу генерала.

„Коначно добра вест!“, закликтао је Новинар одмах у наслову свог текста, „Најбоља вест после 5. октобра!“, додао је у поднаслову [\[1\]](#). Јер, тај страшни генерал, тај „задрти комунистички пуковник из Крајине, лажни родољуб и сребренички касапин“, заједно с његовим једнако грозним „јатацима у мантијама, професорским одорама“ као и „симпатизерима из ксенофобичних странака“, заправо је крив, објаснио нам је Новинар, за „огромно кашњење у европским интеграцијама“. Но упркос генералу, цркви и професорима, теши нас Новинар, ипак ће све бити добро, „добићемо кандидатуру за чланство у ЕУ“, „наградиће нас Европа за овај чин, као што је то чинила и до сада иако су и они и ми знали да нисмо предалеко отишли у уређењу државе по цивилизованим европским стандардима“. Зато влада у Београду, строг је Новинар, мора да се надаље узме у памет, ово јој је последња прилика, јер после хапшења „ова власт више нема никакав алиби за било какво кашњење у процесу приближавања Европској унији“. Стога Новинар и његове новине обећавају да ће наставити да прате ову власт, одјекује у тој последњој реченици текста, те да ће наставити да је строго коре кад год буде скренула с пута ка ЕУ [\[2\]](#).

Књижевница је, наравно, много личнија, она описује своја осећања, описује оно што јој се дешавало када је стигла вест о хапшењу генерала. „Радујем се, није да није. Примам и честитке што пљуште из иностранства“ [\[3\]](#). Али, има једна сенка која прелази преко тог радосћу озареног чела. А то је питање: зашто генерал није раније ухваћен? „Не интересује ме радост, хоћу детаље, хоћу целу причу, занима ме одговорност“, строга је и одлучна Књижевница. (Те речи: „не интересује ме... хоћу... хоћу...“ јасно показују да је она Неко и да има право да захтева). Јер тај генерал – а сада долази до изражаја сав раскошни литерарни дар наше списатељице – и овако стар и болестан има „
о

не плаве очи, онај поглед крволока

„. Књижевница је, наравно, љута што се хапшење није одиграло раније и подсећа на „готово осам хиљада побијених људи“. Али, тих осам хиљада смрти које је, то сви знамо, узроковао генерал некако није довољно нашој Књижевници. Јер она је књижевница, она

Два колонијална писца и један генерал

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 30 мај 2011 11:07

зна да бројке код публике често не побуђују емоције, па зато креће у дочаравање злочина, у његову, такоређ, „књижевну спецификацију“. „Да подсетим радосне“, строга је она, „међу сребреничким жртвама било је и пет стотина деце, многи од тих дечака убијени су директно метком у потиљак, сви заједно побацани у јаме или у Дрину, да их вода однесе, да им и кости заувек нестану“. Страшно – пет стотина деце убијених метком у потиљак и побацани у масовне гробнице и хладну Дрину, куд ћете већи злочин!?

Али, чак и тих пет стотина деце некако је нашој Књижевници мало. Јер она осећа да тих пет стотина (или колико већ) дечијих глава просвираних метком кроз потиљак није довољно да дочара сво зло које је она наслутила иза тих „*плавих очију, тог погледа крво лока*

“. Зато наша Књижевница наставља да индивидуализује генералов злочин, да га просто ваја пред нашим очима, реторички нас питајући: „Сећате ли се оног плавокосог детета, што га, на једном од безброј пута поновљених снимака, `генерал` милује по глави?

“. И онда следи поента која читаоца има да тргне из његове малограђанске равнодушности: „Годинама председникови људи приватно тврде да му је лобања нађена само неколико стотина метара даље“!

Да, наша Књижевница већ годинама „приватно разговара“ са „председниковим људима“, да, она то може јер је, како себе описује, „жена француског дипломате“

[\[4\]](#)

, да, она то може јер је, како је описује Новинарев Недељник (дајући јој насловну страницу

[\[5\]](#)

), „наша најуспешнија и најзначајнија модерна драмска списатељица“

[\[6\]](#)

, да, она то може јер она је, очигледно, део председниковог социјалног миљеа, део престоничке елите, њених дипломатских пријема и вртних забава... И да, на тим забавама, она је чула како „председникови људи приватно тврде“ да је оном „плавокосом детету што га генерал милује по глави“ убрзо након тог миловања „лобања нађена само неколико стотина метара даље“. Зато наша Књижевница, на крају, баш као и наш Новинар, строго опомиње Председника да хапшење генерала никако није довољно. Она позива њега и његове људе „да проговоре и јавно, да запечате исправност председничке одлуке“, односно да јавно испричају ону страшну причу о плавокосом дечаку којег је генерал помиловао, па му је, убрзо, „лобања нађена само неколико стотина метара даље“. „

Исплатиће се њима свака, па и та глава

“, завршава мудро и поучно свој спис наша Књижевница.

* * *

Шта чини ове саставе типичним делима колонијалног дискурса? Најпре, уверење о моралној надмоћи колонизатора. За колонизатора, објашњава Меми [7], колонизовани је скуп сопствених негативних пројек

ција колонизатора. Колонизатор мора да буде вредан, зато је колонизовани лењ, колонизатор жели да о себи мисли као о моралном гиганту, зато је колонизовани морални имбецил, колонизатор верује да оличава све врлине цивилизованости, зато је колонизовани подмукло, заостало биће, не сасвим људско

[8]

. Када Новинар каже да „нисмо предалеко отишли у уређењу државе по цивилизованим европским стандардима“, он се то обраћа народу за који мисли да је, у основи, још увек полудиваљ, још-не-цивилизован, још-не-очовечен... Када нам пак Књижевница дочарава генералове злочине оним страшним сликама, она то ради зато што верује да се обраћа народу моралних имбецила, моралним подљудима којима се мора цртати, вајати, најстрашније фабулизовати, како би могао да ишта о моралу разуме.

Наш Новинар и наша Књижевница очигледно мисле да су успели, својим нарочитим особинама, својом дистинкцијом према колонизованом и својим поистовећењем са колонизатором, да се попну до моралних висина и уљудбене надмоћности Господара. Они мисле да нам се сада, са тих висина, могу обраћати као гласноговорници Морала, као овлашћени гласноговорници Цивилизације, као оваплоћени портпароли Светског-Духа лично. Новинар нам, тако, овлашћено каже „наградиће нас Европа за овај чин“, „добићемо кандидатуру за чланство у ЕУ“ (иако то, одмах додаје, нисмо заслужили). А Књижевница нас пак овлашћено обавештава како „прима честитке што пљуште из иностранства“ (јер је *цивилизовано* да добро урађен посао буде похваљен), али нас исто тако овлашћено обавештава да све то још увек није довољно, да се морамо још више потрудити, те да јој морамо одмах објаснити зашто то нисмо и раније урадили (та овлашћеност тако лепо избија из оног њеног императивног „не интересује ме... хоћу... хоћу“!).

Супериорност колонизатора, по Мемију, огледа се и у третману колонизованих као инфантилних створова, малоумних бића која се морају лагати, којима се, дакле, мора говорити неистина („педагошке лажи“, „беле лажи“), како би урадили оно што се од њих очекује. Колонизатор зна да није истина оно што се проповеда колонизованом, те да је све помало преувеличано – предобро или прерђаво, свеједно, како би било истинито. Али, он подржава лагање, пошто је уверен да инфантилно створење испред њега *само тако*

функционише. И ево Новинара како нам саопштава да сада, када смо коначно ухапсили

генерала, само од Србије зависи када ћемо ући у ЕУ. „Наградиће нас Европа за овај чин“, каже нам Новинар и одмах учи да „ова власт више нема никакав алиби за било какво кашњење у процесу приближавања Европској унији“. Он заправо зна, он би морао да зна (јер он је ипак новинар), да је ЕУ у финансијској кризи, да је уморна од нових чланова, да скоро неће бити нових проширења... Али, такође, он добро зна, то јест он верује да зна, да је публика којој се обраћа глупа, инфантилна и малоумна. Зато и наставља да прича лажи, беле лажи, педагошке лажи, како би своју публику подстакao да настави да ради посао за који награда никада неће бити испоручена, или ће стићи ко зна кад, или пак неће много ни вредети онда када буде пристигла...

Исто ради и наша Књижевница. Она нам приповеда језовите приче, све страшније од страшнијих, о пет стотина деце убијених у потиљак и плавокосом дечаку просвиране лобање, иако је и сама свесна бајковитости (тј. епистемичке проблематичности) свих тих приповести. Но и она зна, или бар мисли да зна, да пред собом никако нема зрелу публику, да пред њом нису озбиљни људи који поштују чињенице и траже поткрепљене исказе, не, она мисли да пред собом има само ђачиће који разгорачених очију гутају приче о вампирима, вукодлацима и свирачу што је сву децу из града одвукао у реку... Зато она кити и додаје, украшава и извија, све маштовитије и све језовитије, јер мисли да је нико из публике никада неће запитати – „Хеј, Књижевнице, да ниси мало претерала?!“

Конечно, код Мемија читамо да колонизатор своју доминацију оправдава племенитом жељом да се колонизовани уздигне до ступња цивилизованости и моралности колонизатора, тј. да се Колонија уобличи као Метропола. Али, када и после сто година доминације Великог Белог Господара Колонија остане једнако далеко од Метрополе као што је и била век раније, објашњење може бити само у неком *суштинском дефекту* колонизован

ог, у неком историјском

или географск

ом чиниоцу, у некој „социолошкој

чињениц

и која је добила статус биолошке, или још боље, метафизичке“. Тако „колонијални однос између колонизованог и колонизатора (...)

постаје коначна категорија. Она је то што јесте, зато што су они то што јесу,

те се ни један нити

други никада неће променити"

[\[9\]](#)

Зато нам Новинар и саопштава да нас је ЕУ награђивала иако „и они и ми добро знамо“ да то нисмо заслуживали, зато се чак и на том парченцету пута од Колоније до Метрополе што смо га прешли, види како Колонија није ништа напредовала, и како је Метропола доброхотно, премда посве незаслужено, награђивала Колонију. Зато се чак и у томе сасвим лепо види да је у питању сизифов посао цивилизовања једног дивљака,

Два колонијална писца и један генерал

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 30 мај 2011 11:07

дивљака ког Велики Бели Господар награђује чисто педагошки, не зато што је то заслужио, не зато што се макар донекле цивилизовао, већ само зато што је Господар исувише добар да би дивљака оставио без икакве награде. Али, дивљак, упркос доброј вољи Господара, остаје дивљак, „однос између колонизованог и колонизатора је коначна категорија“

и

„ни један ни други се никада неће променити“.

* * *

Сам дискурс колонијализма је, по Мемију, оно што уконачава колонизацију. Тај дискурс чини да је Колонија закована у својој вечној малолетничкој подложности, да је „дивљак“ закован у свом вечном, метафизичком дивљаштву. Новинар и Књижевница, као овлашћени господари семантичког поља у овој Колонији још једном су успешно испричали наратив о нашем вечном и непоправљивом дивљаштву. И нека нико не сумња да ће ово двоје приповедача, због овако успешно изведене наратије, бити „награђено од Европе за овај чин, као што је то чињено и до сада“ и да ће се „исплатити њима свака, па и та глава“... Али, испод тог доминантног семантичког поља постоји и поље слободе, поље у коме је Велики Бели Господар само пљачкашки колонизатор, а Вечни Дивљак жртва која се бори за слободу. И у том пољу ова два приповедача више нису Новинар и Књижевница, већ два колонијална писца. Два колонијална писца која у овом тренутку покушавају да нам продају уобичајену метрополитанску причу. Сумњам да ће у томе успети.

[1] Веселин Симоновић, „Коначно добра вест“, *Блиц*, 27. 05. 2011, <http://www.blic.rs/Komentar/Komentar-dana/256294/Konacno-dobra-vest>

[2] Као, рецимо, што су је недавно напали када се председник Србије извинио зато што због тричарије од Косова не може да оде у Варшаву и тамо види Обаму (<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/255874/Stara-politika-o-Kosovu-vodi-u-izolaciju>).

[3] Биљана Србљановић, „Код тече на селу“, *Пешчаник*, 27. 05. 2011, <http://www.pescanik.net/content/view/6964/129/>

[4] <http://www.nspm.rs/hronika/biljana-srbljanovic-tadicu-je-potreban-dramaturg.html>

[5] <http://www.nin.co.rs/pages/issue.php?id=61095>

[6] Исто.

[7] Albert Memmi, *The Colonizer and the Colonized*, Beacon Press, Boston 1967.

[8] Memmi, p. 82.

[9] Memmi, p. 72.